סדנה לבניית מערכת ערכים ותקנון כיתתי לכיתה לאור דמותו של הרב יצחק ניסים זצ"ל

כתיבה: נעמה קנטמן, מדריכת כש"ח מחוז ירושלים

קהל יעד: כיתות ה-חט"ע

משך הזמן המומלץ: 2 שיעורי כישורי חיים

רציונל :

הרב יצחק ניסים זצ"ל, נבחר לדמות החמ"ד לשנת הלימודים התש"פ. הרב יצחק ניסים היה הראשון לציון, הרב הראשי הספרדי לישראל בין השנים תשט"ו- תשל"ג.

הרב היה למדן מופלג עוד מגיל צעיר. ובמסגרת היותו רב ראשי, השפיע רבות על עיצוב פניה של החברה הישראלית, בשנים בהן כיהן, בסוגיות בעלות אופי חברתי, דתי וערכי.

עבורינו כתלמידים, משמעותי להאחז בהיסטוריה של הקמת המדינה, לדעת מה היה, ללמוד כיצד נבנתה המדינה והתמודדה בתחילת דרכה, ולבחון אלו ערכים וכישורים אנו לוקחים מכך לימינו אנו, ולתחילת שנה.

מטרות:

1. הכרות עם דמותו של הרב ניסים זצ"ל , דמות החמ"ד לשנת תש"פ.
2. העלאת אופציות לחוקים וכללים מקדמים לכיתה עם תחילת שנה, לאור חוקי הרבנות הראשית מתקופתו של הרב ניסים.
3. בניית תקנון כיתתי לפי מערכת הערכים של התלמידים .
4. יצירת תחושת קירבה ושייכות בין התלמידים בתחילת השנה

מבנה השיעור:

שלב א- הקדמה- סקירת רקע כללי אודות הרב ניסים ותקופת כהונתו.

שלב ב- צפיה בסרטון- הכרות עם דמות הרב

שלב ג- פעילות חווייתית לתיאום ציפיות התלמיד מעצמו ומהכיתה

שלב ד- עריכת תקנון/ אמנה כיתתית

שלב ה - משחק היגדים ליצירת שייכות וקשר

שלב ו - תובנות וסיכום

מושגים מרכזיים:

דמות הרב ניסים זצ"ל

ערכים וחוקים של בניית מדינה והקמת כיתה

הכרות וביסוס יחסים וקשר בין התלמידים כתשתית חברתית לתחילת שנה

עזרי הוראה:

- סרטון על הרב ניסים
- דף מחולק ל-9 – נספח 1
- היגדים – נספח 2

פירוט מהלך המפגש:

פעילות ראשונה:

שלב א –הקדמה- סקירת רקע כללי אודות הרב ניסים ותקופת כהונתו.

נספר לכם מעט אודות הרב נסים זצ"ל:

1. בתקופת כהונתו של הרב היתה המדינה בראשית דרכה. 7 שנים לאחר שקמה המדינה.

תלמידים, בואו נחשוב איך נראית מדינה בהקמה שלה? איזה דילמות ושאלות יכולות היו להתעורר בתקופה ההיא?

איזה בעיות הלכתיות יכולות להיווצר שצריכים למצוא להן פתרונות? איזה החלטות למשל צריך רב ראשי לקבל?

2. בתקופת קום המדינה דנה הרבנות הראשית בנושאים או תחומים שהיו משמעותיים לאותם זמנים וגם הרבה מהם עדיין תקפים ומשמעותיים גם לימינו.

היו אלה ימים סוערים בתולדות המדינה ובתולדות הרבנות הראשית בפרט, משום שהיה צורך לקבל החלטות חשובות וגורליות, שלא תמיד התאימו לכל הזרמים במדינה ומחוצה לה.

יחד עם זאת, לא חשש הרב נסים להשמיע את דעתו בכל עניין שנראה לו שעל הסמכות הרוחנית לומר את דברה, גם אם אלה לא היו לרוחו של השלטון אשר לא אחת תקף את צעדיו והחלטותיו.

שאלה- אילו תכונות אופי יכולות לאפיין רב ראשי שעומד על רוח ההלכה ? למה הוא זקוק?

תשובות אפשריות- אומץ, נחישות, עוצמה,...

אכן, אופיו האמיץ סייע לו להנהיג את הרבנות בתקופה של זעזועים קשים.

שלב ב- צפייה בסרטון

- בואו נצפה **בסרטון קצר על הרב ניסים** (סרטון חמ'ד)

מהסרטון ראינו תחילת בנייה של מדינה בהיווסדה, גם אנחנו בתחילת שנה בונים כיתה. לבנות כיתה זה מזכיר במקצת בניית מדינה.

שאלה לדיון: מה הערכים והכישורים שמשמעותי לי כמורה לבנות ולהנחיל בתחילת השנה?

ערכים, חוקים, כללים חברתיים, ערכי מוסר וצדק חברתי, כל זאת תוך שימוש בכלים לניהול קונפליקטים ופתרון בעיות. במהלך השנה נוכל להמשיך ללמוד כצד הרב ניסים עשה זאת בדרכו.

שלב ג– פעילות חווייתית

מטרה: בניית חוקים וכללים לכיתה עם תחילת שנה, לאור חוקי הרבנות הראשית מתקופתו של הרב ניסים.

גם אנחנו בתחילת שנה בונים כיתה. לבנות כיתה זה מזכיר במקצת בניית מדינה.

מה חשוב שנבנה בכיתה שלנו בתחילת השנה?

ערכים, חוקים, כללים חברתיים, ערכי מוסר וצדק חברתי, כל זאת תוך שימוש בכלים לניהול קונפליקטים ופתרון בעיות. במהלך השנה נוכל להמשיך ללמוד כצד הרב ניסים עשה זאת בדרכו.

לאחר ההכנה הנ"ל , המורה יחלק דף (נספח 1)– דף המחולק ל- 9 חלקים.

המורה יבקש מהתלמידים למלא את הטבלה לפי המשפטים שבראש כל משבצת, בהתייחס לסדרי הערכים והעדיפויות שלהם.

לאחר שהתלמידים מילאו, יבקש למחוק מכל שורה 2 משבצות שעליהם מוכנים לוותר ולהישאר עם משבצת אחת מכל שורה שעליה לא יוותרו, והיא מסמלת את הערכים החשובים ביותר שחשוב להם שיקרו השנה.

שיתופים במליאה. התלמידים יציגו במה בחרו, המורה יחלק את הלוח ל-3 חלקים, לפי הטבלה, וירשום את תשובות התלמידים.

תובנות ונקודות לתשומת לב: לכל תלמיד ראייה אחרת של הדברים. כדאי לשים לב לשונות ולמערכת הערכים שכל אחד מגיע איתה לכיתה. אין נכון או לא נכון. יש לקבל כל דעה ועמדה, ולהעלות לדיון כיתתי האם ערך מסויים יקדם אותנו ככיתה או ינמיך אותנו, או האם מערכת אמונות מסויימת יכולה להצמיח או להרוס. כדאי לדון בתועלות וברווחים לעומת המחירים של הבחירות שלנו . מערכת אמונות אלו מלווה אותנו ואת התקדמותינו לאורך השנה. הבנה והכרה בכך תורמת לשיח על מצבים משתנים בכיתה , ועל ניהול קונפליקטים שלעיתים צצים עקב שוני בגישות בין תלמידי הכיתה, ולעיתים בינם ובין הצוות.

שלב ד- תערך הצבעה והסכמה לתקנון, יבחרו החוקים והכללים המרכזיים, וייכתבו על בריסטול כקישוט בכיתה.

ניתן לכתוב זאת כאמנה כיתתית ולחתום על כך בחתימות של הילדים בתביעת אצבע בצבע גואש או בחתימת כתב יד.

שלב ה - משחק היגדים ליצירת שייכות וקשר

המורה יסביר את רציונל המשחק - הרב שאף מאוד להידברות ויצירת יחסי רעות בין כל חלקי העם, גם אלה שנתרחקו מקיום מצוות התורה. דבר זה בא לידי ביטוי בסיוריו בקיבוצים ובערים ואף בגישתו אל יהודי התפוצות. הוא עבר בין הקיבוצים והמושבים, חשק להכיר מקרוב את החקלאים והתושבים. שיחותיו ויכולתו המופלאה להסביר השקפותיה של היהדות, משכו את לבם של הרחוקים, הגבירו את ההבנה ההדדית וקירבו לבבות.

ערך זה מצביע לנו על היחס ההמקרב והאינטימי שנרצה שילדים יעניקו לשאר ילדי בכיתה. בין אם הם חברים טובים ובין אם הם ידידים לכיתה. על מנת להנחיל כישורי אמפתיה, חברות, הבנה, נראות והקשבה יש צורך לעסוק קודם כל בקירוב לבבות והכרות ראשונית לפתיחת שנה. להלן מוצעת פעילות מסוג זה:

את שלב זה ניתן לקיים במגוון אפשרויות:

אפשרות א: ניתן לקחת כדור ספוג ולחתוך פתח על חצי מקוטר הכדור. לתוך החתך שנוצר יש לתחוב את ההגדים (נספח 2) הבאים כשהם מקופלים. עומדים במעגל, וכל אחד שהכדור מגיע לידיו פותח פתק אחד, מבלי להחזיר, ומספר על עצמו מתוך הכתוב בפתק.

אפשרות ב (במידה ויש הכרות מוקדמת בין התלמידים): להכניס את ההיגדים (נספח 2) לקופסא סגורה יפה. כל תלמיד בתורו מוציא הגד מהקופסא, קורא בשקט, ומביא אותו לתלמיד אחר שלדעתו יתאים לו לענות על השאלה. מי שמקבל את ההיגד עונה עליו בצורה קלילה ומהירה.

אפשרות ג- התלמידים יושבים במעגל, המורה מחלק/ת לכל מורה כרטיס הפוך (מתוך נספח 2), כל תלמיד הופך את הפתק רק בתורו בסבב ומשלים את ההיגד המופיע בקלף.

שלב ו– סיכום

המשגה: ראינו כאן שיתוף פעולה ע"י כך שכל תלמיד הציג את עצמו דרך קלף. נוצרה לנו הזדמנות לשמוע מקרוב פרט על כל תלמיד בכיתתינו. כמובן המורה מזמין את התלמידים להמשיך להתעניין ולשוחח עם תלמידים שסיקרנו אותם בשיתוף שלהם.

המורה יערוך סבב סיכום וישמע קולות מן השטח:

- איך הייתה לך הפעילות?
- מה אתה לוקח לעצמך מתוך הפעילויות ? מדמות הרב? מהתקנון? מהמשחק?
- איזה כלל שנכתב בתקנון הכיתתי הכי מדבר אליך?

נספחים:

נספח 1:

חוקים וכללים שחשוב שיהיו בכיתה	חוקים וכללים שחשוב שיהיו בכיתה	חוקים וכללים שחשוב שיהיו בכיתה
מה יעזור לי להצליח השנה	מה יעזור לי להצליח השנה	מה יעזור לי להצליח השנה
מה יכול לתרום לאווירה חברתית טובה בכיתה השנה	מה יכול לתרום לאווירה חברתית טובה בכיתה השנה	מה יכול לתרום לאווירה חברתית טובה בכיתה השנה

נספח 2 : היגדים

1. ספר משהו חדש על עצמך, מפתיע...
2. ספר משהו שלא יודעים עליך

3. אילו יכולת לבקש בקשה שבטוח תתגשם, מה היית מבקש?

4. מה אני אוהב לעשות בשעות הפנאי?

5. איפה טיילתי בחופש עם המשפחה?

6. מה המשחק שהכי אהוב עלי?

7. מה משמח אותי?

8. מה אני הכי אוהב לאכול?

9. מה השיעור האהוב עלי?

10. מה אני אוהב לעשות עם המשפחה שלי?

11. ספר איזה דבר כייפי עשית עם המשפחה בקיץ?

12. באיזה חוג השתתפת בעבר משתתף?

13. ספר על מעשה טוב שעשית פעם...

14. למי אני הכי דומה במשפחה?

15. איזה צבע אני הכי אוהב?

16. איזו פינה הכי אהובה עלי בבית?

17. האם אי פעם עברת דירה? ומהיכן להיכן ?

18. עם מי אתה ישן בחדר?

19. מי גר בבית שלך?

20. מה החלום שלי?

21. מה ארצה להיות כשאהיה גדול?

22. במה ההורים שלי עוסקים?

23. ספר על דבר שאתה אוהב בך...

24. ספר על דבר שאתה מצטיין בו...

25. ספר על מחמאה שנתנו לך פעם...

26. ספר על מקרה שהתאמצת להצליח ואכן הצלחת..

27. השנה אני רוצה להצליח ב...

28. אני פוחד ש...

29. הלוואי והיה לי...

30. לו יכולתי לשנות רק דבר אחד בעצמי, זה היה...

31. אחד הדברים שאני אוהב במשפחה שלי...

32. במה אני טוב בין חברים?

33. מה אני הכי הרבה עושה בהפסקה?

34. במה אני רוצה להצליח השנה? במי זה תלוי? מה אני צריך לעשות כדי להצליח..?.